

Ելծէ Բաբա հիւրւածէթինին էֆ-
արարը պէոյէ տըր : Եւքին հէ-
քի քեափէյէ յի ըռհպանար պու-
քեարտա տէյիլ տըրէն : Վէ օ-
ննա զայրէթ վէ իզտամալտա ըազ-
նէ , Բաբանըն միւննատէլէէի լէէք-
լէն պատթըրը պ զըթտտան գալ-
ըրմոգըլըգ մոալաֆֆադ օլապի-
նէկինէ չիւքհէմ վար տըր : Բու-
նիի մէճիւ ալըընը , չօգ տէֆա
թմէքտէ վէ ըռհպանար , էլի դօ-
ւ պաղըր ոյիը հալտէ պուրննադ-
ա իսէլէրտէ , էինէ աբա ոըրա ,
Ապալիֆ ֆըրդա ըիսկոյսպար ,

դաշինք անդէս ամենայնի դուրս կը
փակուին քահնա և դուրս թեամբ, և
դիւրս թեամբ հասարակութեան պատ-
մելով բոլորը կուտան տեղւոյն և
բեւեռեաց, թէ և դեռ արդիւնքը
տեսնուած չէ բայց կիմայուի որ
փոխանակ 600 դր. 60 դր. բե-
բեռնին է եղեր :

Արդ ինչ տարբերութիւն կայ
անիւրաւ և բարձրորակ հարկապա-
հաններուն և այս տեսակ կարգա-
ւորաց մէջ, եթէ պատմութեան օտոյդ-
է. խղճի և կրօնի անշուշտայ ըն-
շալ և օրհնութիւնն ստակով ծախել
քիչ վրձարդին չըտալ, շատ տու-
ղին առատ բաշխել, ինչ ըսել է. մի-
թէ ասոնք զԱստուած ծախելու կո-
չում ունին թէ Աստուծոյ և մարդ-
կան ծառայելու. և թէ Աստուծոյ
պիտի ծառայեն՝ նա ածուրդով չը
բաշխել իր օրհնութիւնը, իսկ եթէ
զԱստուած պիտի ծախեն՝ առոր
բեւեռք մը չունինք, բայց միայն
կազալեմք որ վերջին դիմը շատ
բանն՝ որ մեր Աստուածն անոնց
ձեռքէն ազատենք :

Այսին պէս անորոշ չենք ինչ
մէջնաւորութիւնը :

Մուսայից քնարին ողբերգակ
թիւերը դարաւոր արեւութեան ըս-
թախելով ինքնութեամբ նուազե-
ցին, հայրենեաց արարողիցի և ա-
ւերակաց վերայ վշտահոսան ար-
ցունք արեւոյստի ուրախութեամբ
ողջունելին այն նշանաւոր օրը, նը-
շանաւոր օրը կըսեմ՝ սեպտեմբերի
թուականը, յորում ամենուս սիրե-
լի Ամեն. Խորմեան հայրիկը պատ-
րիարքական դահլ բարձրացած տես-
նելու բազմ ունեցանք :

Բայց անդին Հայոցս ի հնուստ
անտի սովորութեանց տեղեակ՝ քիչ
շատ փորձառու և հեռատես ան-
ձինք՝ զաւեցան այս մասին, նշիւ-
տելով որ՝ ահա ասոյց մը որ կը խա-
ւարի, ահա ազամանդ մը, որ իր
փայլը կը կորսնցունէ, և սկսան և-
թէ ոչ յայտնադէս՝ գէթ իւրովի ը-
սել թէ՛ մեղք եղաւ մարդուն :

Ասոնք այս խօսքերը ըսելու ի-
րաւունք ունէին թէ ոչ — քննենք
և տեսնենք :

Նորին ամենապատուութեան
պատրիարքական դահլ բարձրացած
օրէն անմիջապէս սկսան Ազգիս մէջ
վէճ, կշտամբանք, արձանարհանք
իրարու դէմ առ հասարակ, այնպէս
որ լրագրական դուրս և նուիրա-
կան ասպարէզը կուտի կը ընէս դար-
ձած՝ մեծը պղտիկին գիտունը տը-
գէտին՝ ազգասէրը ազգատեսչին
դէմ չարաչար կուտեսցան, և դիրար
նախատեսցին. Այս քառմանի վէճը,
ազգային անտուկին դրամական նե-
ղութիւնը, դատարարական ծան-
մեր անբուժելի ջառոյ լօքմանին
ծայրայեղ պակասութիւնը, դաւա-
ռաբանի ազգայնոյ օրաւոր քառ-
մանի և ազգայնորմ վիճակը, վեր-
ջապէս միով բանիւ վարչութեան
անիշխանութիւնը գեղապարար ի-
րաւունք տուին ասոնց այս յուսա-
հատ խօսքերուն :

Կախայն ինչպէս որ ընտանի է,
յուսահատութիւնը մեռելութիւն
կարողալէ, փութանք ժամ մը ա-
ւալ՝ առոր ճարը դանկալ :

Այնտես և շատ ավտոս որ մեր

Ազգին մէջ շարեւոր պատիւ չկայ,
որ բարինեւրուն ալ վարձարարութիւն
ըլլայ, ահա առիկ մեր ազգային
վարչութեան անիշխանութեան պը-
տուղը :

Պօղոսը՝ պատրիարքական դահլ
բարձրացած օրէն մինչև ի հրաժա-
րում, ապահովապէս կընտմ ըսել թէ
և ոչ մէկ ծառայութիւն մը ըրաւ Ազ-
գին, բայց այսօր բայց իւր խղճէն
(չենք գիտեր ան ալ եթէ կը խայթէ
նէ) խիստ հանգիստ կ'անք մը կը-
վարէ՝ ապրին Արիստակէս արքայանք
որ սուղ ժամանակի մէջ շատ ծառա-
յութիւններ ըրաւ Ազգին, այնպէս որ
առաջնութեան ինքնոյն մէջ առնել
գալեւորն համար հետեւեալ կ'ըրաւ-
կէ օրը Պօղոս մէջ մարդ չի մնայ,
ահազին բաշխութեամբ պատրիար-
քարան թախեցան իրեն հաւատա-
րիմ ծառայութեանց փոխարէն չը-
նորհալարութիւն մատուցանելու հա-
մար :

Ահ հոն մէկը Արիստակէս սըր-
բալանին ծառայեալ կըսէ, միւսը՝
ուրախ ենք ձեր առ ազգս ըրած
հաւատարիմ ծառայութեանցը կը-
սէ, մէկը բէշէն կը գալէ միւսը խա-
բախեն, հոգ մի ընէք Սրբազան
սէրերին ալ սրտերին ալ ձեզի են
կըսեն. այս ամենը ազգի, բայց այ-
սօր տարաբաղդաբար կը ջաշիմ ը-
սելու, իւր օրուան պարէնը ճարե-
լու մասին անխորդ գտնուելը ուր
դնենք, այս է իւր հաւատարիմ
պաշտօնեայն սիրելը, այս է անանկ
նուիրական անձի մը վարձարու-
թիւնը, ասանկ պիտի ըլլայ ասիկց
վերջ Ազգիս համար քրտինք թա-
փող քանքարաւոր անձանց վիճակը :

Բայց ինչո՞ւ հեռուն կ'ըրվանք,
քանի մը ամիս առաջ ամենուն բեր-
նէն ամեն գրչի ծայրէն Խորմեան,
հայրիկ բաւերը կը կաթնէին, բայց
այսօր՝ բնաւ. . . նորին ամենապա-
տուութեան պատրիարքական դա-
հլ բարձրացած օրէն, շնորհաւորու-
թիւն շնորհաւորութեան վրայ, ձեռ
ձեռնի վրայ, ուղերձ ուղերձի վրայ,
անանկ որ մարդ լրագրի կարգալէ
կըձանձրանար, ամեն թերթ Խորմ-
եանով, Հայրիկով լեցուն էր. բայց
ինչ իցէ, ասի կը գովենք, օրով հե-
տեւ պատիւրալի գաշար գանաւող
գօրք մը որչափ գովէս, որչափ դըր-
ուատես, այնչափ կը զօրանայ, այն-
չափ կը խրախուսի, բայց անոր պա-
շար ալ տալու է, ապա թէ ոչ կը-
նուաղի կէնայ, չոր գովաւոր բոր
չի կշտացնէր, թաղաւոր մը, նա-
ւապետ մը, հովիւ մը, բոտ օրում
անձ՝ չի կընար իր նշանակութեանը
համեմատ արդիւնք ցցունել եթէ
խրաբանիւր ոք բոտ իւր կոչման,
գօրք, նաւաստի և գործիք չունե-
նայ :

Բոտ օրում Խորմեան հայրիկին
ալ մեղ Տաճկաստանի Հայոցս պատ-
րիարք ըստ օրում անձ մը չի կընար
օրհնաւոր պատրիարքութիւն ընել
բոտ իւր կոչման՝ եթէ անոր թէ նիւ-
թաղէս և թէ բարոյապէս չինպա-
տենք :

Հոս սրտիս ցաւերը բարձրաբերով
կըսեմ թէ մենք Հայերս՝ կը նըմա-
նինք այն արեւածաղիկին, որն որ
ամեն հովի կըտարուրելի, կը շար-
ժի : Շարժումը կը գովենք մենք,
սրով չեաւե ապի՝ կենդանութիւն, և

կենդանութիւնը՝ յառաջադիմու-
թիւն կը նշանակեն. բայց ոչ ամեն
աննպատակ շարժումներէ բղխած
ցաւալի անհասապատկութիւնը :

Մեր ոչ— յառաջադիմութեան
գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ
ամեն նոր տեսած բաներնու ա-
ռանց ուղի ուղով քննելու, խորհե-
լու և տրամախոհելու յախուռն յա-
վընտակուելիս և սիրահարելին, և
գործելու մասին թուելալ և վը-
հատելին է, ասիկայ գործել չէ,
այլ գործելը ապակաւել է :

Այսպէս յառաջ ընելու :

Խիստ հաւատարմութիւն մը
Մ. Խմբագիր :

Ձեր պատուական Օրագիր ը-
րագրոյն 119 դ. թուովը հրատա-
րակուած մէկ նամակ՝ որով Ներ-
սիսան վարժարանէն մօտ օրերս
վերջուած Անդրիպէն և Յունարէն
լեզուաց վերագարձը կը խնդրէի,
իր բուն իսկ նպատակին չը հասնե-
լին ի դատ, ի մեծ ցաւ ինձ քանի
մը օրերէ ի վեր ազգայնոց ոմանց
խօսակցութեանն ալ գրեթէ նիւթ
մը եղած է :

Իմ այն նամակը կը յուսայի թէ՛
նոյն վարժարանին ժրջան Հոգա-
բարձութիւնէն կարգացուելով և ի
քննին աւանդելով իր նպատակին կը
հասնէր. բայց կը թողում մտածել
յարդոյ ընթերցողիս իմ զարմանքս
թէ քանի՞ մեծ եղաւ՝ երբ նամակիս
հրատարակութեան ճիշդ երեք օր
վերջը, Խաղաղիկ Թաղալան պատ-
ուարժան Խորհրդոյ Մեծ. Փառ-
նակեան Կիւրեղ Եփէնտին, 119 դ.
թիւ Օրագիր մը առած գալոյց և
կաւ և գիտ վարժարանիս Տնօրէնին
և այլ կարավարաց ընկերակցու-
թեամբ ուղղակի խորհրդարանը հը-
րաւերէր :

Հոն զանազան տեսակ խօսակ-
ցութիւններէ գինի, որոնք մի առ մի
հոս յիշել աւելորդ կը համարիմ,
Մեծ. Ատենապետը ոս տունի և
անպատիւ առաջարկութիւնը ուղ-
ղեց ինձ, ծանր և խոխուն դէմքով
մը և ամեն մէկ արտասանած խօս-
քիւր չեղտելով, « ձեր ստորագրու-
թեամբը դրուած այն նամակը, ը-
ստ, ստոյգ արբերներէ քաղած
եմ թէ քու գրութիւնդ չէ՛՝ այլ մէկ
ուրիշինը, և ստորագրութիւնդ կը
ծարար դրուած է հոն » : Այս խօս-
քերուն արտասանած ժամանակը ա-
կամայ ցնցում մը եկաւ վրաս, և
պարտը կը համարիմ ըսել թէ՛ թէ
որ ընտանիս մէջ կան անանկ բա-
ներ որոնցմէ յետին աստիճան կը
զգուսիմ և կը խարխիւ, մէկն ալ այս
կեղծ ստորագրութիւնն է, որն որ,
քաւ լիցի, ամենեւին չեմ ընդու-
նիր այդպիսի գաւաճան և անպա-
տիւ ստորութիւն մը :

Յետոյ Մեծ. Ատենապետը շա-
րայարեց այսպէս, « Եւ այդ գրող
և ձեզի ստորագրել տուող անձը
գիտեմ, վրան զի մեկուն պատուի-
րած էի որ անոր հետ խօսակցած
ժամանակդ այս նիւթին վրայօք
խօսածնուդ ուղարկը ըլլայ » : Այս
խօսքերուն արտասանութեան ժա-
մանակ վրայ ինչ պարթութիւն մը
զգացի ներսէս, վրան զի աս անց իմ
գիտութեանս իմ վրայ գործած
ուած այս ձեւերը կերպով մը կար-

գարացնեն իմ տուած այն ածա-
կանս, և այս ձեւերուն նման ու-
րիշներ ալ կան որոնք ի պահանջել
հարկին պարզել պարտ անձին կը
համարիմ :

Պարձեալ Մեծ. Ատենապետը
շարունակեց այս կերպով. « Իսկ թէ
որ յամառիս թէ գուն դրած ես և
չը յայտնես մեզ անոր բուն հեղի-
նովը, դիտած ըլլաս որ Պատրի-
արքարանէն ելլող պիտի գրիւմ
տունը և դատի պիտի հրաւիրեմ
զընդ » : Եւ քանի որ վերջոյնեալ
ստորութիւնը այսինքն կարծեցեալ
խարխալ ստորագրութիւնը կը կըրկ-
նէր, կերկրորդէր և կը չորրորդէր,
սրտէս այնպիսի ցաւ մը կը գալի, որ
եթէ նեղուով մը զարնելու ըլլար դիւ
կարծեմ թէ անանկ դժեղակ ցաւ
մը չը պիտի կրէի և կամ թէ այն
կրկնութիւններուն ժամանակ յառ-
կարձ գաշոյնի հարուած մը տար
կուրծքին՝ արիւնս այն աստիճան
սառած էր, որ կաթիլ մը արիւնս ել-
նելը անհնարին պիտի ըլլար :

Ղաւարս Պ. Երմեան

Մ. Խմբագիր :

6 փետր. 1870 Ա. Պօլիս :

Խաղաղիկ բարեհաճութեամբ Տաճկա-
ղար Նուպարեան գիշերօթիկ վար-
ժարանի աշակերտներէն աշխու-
կան Պ. Միհրան Սանատրո ազգա-
սէր ուսումնական պատանին մէկ օ-
րինակ (տարեկան) Երկրագունդ-
ազգօգուտ պատուական հանդէս
նուիրեց Սեբաստիոյ Անճանուէր
Սանուց. որուն համար կը խնդրեմք
բարեհաճեցէք մեր խորին շնորհա-
կալիքը հրապարակաւ յայտնել և
առանգուն ազգաւոր պատանւոյն նա-
ւա անոնց որ ընթիւն ընտանութեանը
ծառայելու համար ընկերութիւն մը
կազմեր են գաւառացւոյ թէ նիւ-
թաղէս և թէ բարոյապէս օգնելու
գիտնամբ, յաջողութիւն ու յարա-
տեւութիւն մաղթելով այն գովելի
ձեւերովութեան :

Մնամ . . .
Ի Դիմաց Անճուէր Սանուց
Սեբաստիոյ.

Երմեան Պ. Երմեան

Ի Լ. Ա. Ն

Բնութիւն և Ինքնութիւն Կենդանութեան

Այնպիսի, Գրական, Բուսական, Ինքն-
ական, Զգայական, Պէտքերու վրէ Սրտեան
հիւքիւքութիւններն ճշգրիտ լինելու օր
թիւ խորագր սէնթեմբեր, սէնթեմբեր 800,
000—700,000—600,000—500,000—400,
000—300,000—200,000 վր ստորեւ գա-
ղանապարհ օրուդ, ֆիւթալար խե-
40—20—40—60—440—430—240—330
—330 ֆորտուդ ստիւքիւքաւ տըր :

Մէջքիւր պիւթիւթիւքաւ տըրտըր,
աղձեւի վր ֆորտուդ տըրտըր օրնապարտան
պաշտ, 40—30 սէնթեւ գաղտըր պիւր
կիւն պիւր պիւթիւթիւքաւ գաղտնապիւ-
մէք ինչիւ խմբիւր օրուդ, վր խմբիւք-
սիւթի կիւն ութագ պիւր չէ գրապարտ
գիւթալ խեւա տըրտըր, կէթիւրիւքաւ բա-
րապարտ պաղտիւքիւր :

Թափալիքի մոլիս մաթ խմբիւք, Գա-
ղաթաւա Գաթիւքա խմբը գաղտնա-
կանըրտ Կ. 46, Սարտիւք Մ. 46, Կանե-
թիւքա մաղապարտ միւրաճաթ իւթ-
մէլի տըր :

ՍԱՀԻԳ ԻՄԹԵԼԶ ԳԼ ԻՄԻԼԵԼԻՆ
ՕՐԵԼԵ ԻՕԱՍԱՍԵԼԵՆ

6. ՄԵՆԱՍԵԼԵՆ ԹԵՊԵՆԵՍԻՍԵՆ